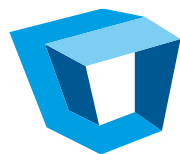

Tekijyys, hallinta ja tieteellinen meriitti

ARJA KUULA-LUUMI
KUKA OMISTAA TUTKIMUSDATAN?
KESKIVIikko 10.6.2015 KLO 9.45–15.00
TAMPEREEN YLIOPISTO

YHTEISKUNTATIEETEELLINEN TIETOARKISTO
FINLANDS SAMHÄLLSVETENSKAPLIGA DATAARKIV
FINNISH SOCIAL SCIENCE DATA ARCHIVE

Tekijänoikeudet

- > Tekijänoikeuksista säädetään Tekijänoikeuslaissa (8.7.1961/404)
 - Suoja voimassa kunnes 70 vuotta kulunut tekijän kuolemasta
- > Lähioikeudet: luettelo, tietokanta, valokuva

Teossuojajan kriteerit

- > Riittävän itsenäinen ja omaperäinen tuotos
- > Voisiko kukaan muu samaan työhön ryhtyessään päätyä samanlaiseen lopputulokseen?
- > Tiedejulkaisut aina teoksia, tutkimusaineistot toisinaan

Teossuojaa saavat aineistot

- > Kirjoitukset, runot, kuvat ym.
 - Voi tehdä vapaasti havaintoja, analyysyjä ja sitaatteja tutkimustarkoitukseen
 - Lähde ilmoitettava
 - Arkistointi jatkokäyttöä varten erikseen sopimalla

Teossuojaa saavat aineistot

- > Lehtiartikkelit, lehtikuvat ja vastaavat
 - Voi tehdä vapaasti havaintoja, analyysyjä ja sitaatteja tutkimustarkoitukseen
 - Lähde ilmoitettava
- > Kopioston ja tietoaarkiston sopimus 1.1.2015: tietyssä tutkimuksessa analysoidut digitaaliset kopiot voi arkistoida jatkotutkimuksia varten
- > Kopioston ja Kielipankin sopimus mahdollistaa laajojen Kansalliskirjaston lehtiaineistojen käytön tutkimuksessa

Tutkimusaineistojen tekijänoikeudet

- > Suomessa on poikkeuksellisen laaja tekijänoikeuspohjainen yksityinen omistusoikeus
- > Suositeltavaa käyttää CC-lisenssejä
- > Yliopistot voivat edellyttää oikeuksiensierptosopimuksia, joissa immateriaalioikeuksia siirretään tutkijalta yliopistolle
- > Sopimustutkimukset yritysten kanssa

Aineistoista sopiminen

- > Aineistojen käyttöoikeudet alkuperäisessä tutkimuksessa
- > Jatkokäyttöön luovutettavien aineistojen yksilöinti
- > Aineiston/aineistojen tekijöiden nimeäminen (viittaustiedot)
- > Jatkokäyttöön luovuttamisen ajankohta
- > Jatkokäytölle asetettavat rajoitukset ja niiden voimassaoloaika
- > Saako jatkokäyttöoikeuden siirtää eteenpäin kolmansille osapuolille ennen aineiston arkistointia?
- > Kuka voi tehdä sopimuksen tutkimusaineiston arkistoinnista muiden tutkijoiden puolesta?
- > Kuka myöntää tarvittaessa käyttö lupia aineistoon?

BioMed Central

- > **Data and material release**
- > Submission of a manuscript to a BioMed Central journal implies that readily reproducible materials described in the manuscript, **including all relevant raw data**, will be freely available to any scientist wishing to use them for non-commercial purposes, without breaching participant confidentiality.

PLOS ONE

- > **Sharing Materials and Data**
- > PLOS journals require authors to make all data underlying the findings described in their manuscript fully available without restriction.
- > When submitting a manuscript online, **authors must provide a *Data Availability Statement* describing compliance with PLOS's policy.** If the article is accepted for publication, the data availability statement will be published as part of the final article.
- > **Refusal to share data and related metadata and methods in accordance with this policy will be grounds for rejection.**
- > Authors are encouraged to select repositories that meet accepted criteria as trustworthy digital repositories, **such as criteria** of the Centre for Research Libraries or **Data Seal of Approval.**

Käytäntöjä tutkimusaineistojen osalta (1)

- > Jatkokäyttö hyväksytään, jos uusi tutkimus tulee osaksi alkuperäistä tutkimusta
 - Sopii parhaiten meneillään oleviin tutkimuksiin (esim. laajat pitkittäistutkimukset)
- > Jatkokäyttö hyväksytään vain, mikäli julkaisuihin tulee tekijäksi yksi tai useampi aineiston ja alkuperäisen tutkimuksen tekijä
 - Esim. Alzheimer's Disease Neuroimaging Initiative (ADNI)
 - On ristiriidassa tekijyyden määritelmien kanssa

Tekijyys Vancouver-ohjeistuksessa

- > Henkilö voidaan tunnustaa tekijänä, mikäli kaikki neljä kriteeriä täyttyvät
 1. Merkittävä panostus tutkimuksen suunnitteluun tai tutkimusdatan keräämiseen, analyysiin ja tulkintaan
 2. Artikkelin suunnittelu ja arviointi kriittisesti oleellisen tieteellisen sisällön kannalta
 3. Julkaistavan version lopullinen hyväksyminen
 4. Sitoutuminen vastaamaan työn lopputuloksesta

Käytäntöjä tutkimusaineistojen osalta (2): tietoaarkisto

- > Aineiston tekijöillä säilyvät kaikki omistus- ja tekijänoikeudet aineistoon
- > Tietoaarkisto arkistoi alkuperäisestä aineistosta jatkokäyttöön työstettävän ja pitkäaikaissäilytettävän sähköisen kopion
- > Jatkokäyttäjän tulee viitata julkaisussaan aineistoon
 - Purhonen, Semi & Rahkonen, Keijo: Kulttuuri ja vapaa-aika Suomessa 2007 [elektroninen aineisto]. FSD2953, versio 1.0 (2014-08-12). Helsinki: Tilastokeskus. Haastattelu- ja tutkimuspalvelut [aineistonkeruu], 2007. Helsinki: Helsingin yliopisto [tuottaja], 2007. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto [jakaja], 2014.

Käytäntöjä tutkimusaineistojen osalta (3): viittaus aineiston tekijöihin riittää

- > Muut **CESSDA** tietoaarkistot, **ICPSR** jne.
- > **OpenfMRI**
 - dedicated to the free and open sharing of functional magnetic resonance imaging (fMRI) datasets, including raw data
- > 1000 Functional Connectomes Project **INDI**
 - International Neuroimaging Data-Sharing initiative
- > **HCP** Human Connectome Project
 - Aims to acquire and share data about the structural and functional connectivity of the human brain

Hyödyt aineiston tekijöille

- > Tulevissa hankkeen rahoitushauissa hyötyä aineiston arkistoinnista
- > SA:n ansioluettelossa arkistoidut aineistot luetaan tieteelliseksi meriitiksi
- > Aineisto saa kansainvälistä näkyvyyttä
 - Aineiston kuvailu julkaistaan englanniksi, samoin kvantitatiivinen aineisto
- > Impact factor eli vaikuttavuuskerroin nousee
 - Kun tai jos tulevat käyttäjät viittaavat aineiston tekijöiden alkuperäisiin tutkimuksiin

Käytäntöjä tutkimusaineistojen osalta (4)

- > Data paper (Datajulkaisu)
- > Metadatadokumentti, joka kuvailee yksityiskohtaisesti aineistotiedoston tai aineistosetin (ei analyysjä!)
- > Julkaistaan vertaisarvioituna artikkelina
 - Datajulkaisuja sisältyy seuraaviin jurnaaleihin: Nature Scientific Data, Gigascience, F1000 Research, ZooKeys, PhytoKeys

Tulevaisuus

- > Hyödyt ja meriitti aineiston saattamisesta muun tiedeyhteisön käyttöön tulee varmistaa
 - Rahoittajien instrumentit
 - Julkaisujen datapolitiikat
 - Datajulkaisut laajempaan käyttöön?
 - Esimerkiksi tietoaarkiston kustakin aineistosta julkaistut kuvailutiedot jo nykyisellään vastaavat pitkälti luonnontieteiden datajulkaisuja

Lähteet

- > Aineistonhallinnan käsikirja [verkkójulkaisu]. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietöarkisto [ylläpitäjä ja tuottaja]. <<http://www.fsd.uta.fi/aineistonhallinta/>>. urn:nbn:fi:fsd:V-201504200001 (Viitattu 10.06.2015.)
- > Russell A. Poldrack & Jean-Baptiste Poline: The publication and reproducibility challenges of shared data: How should credit be assigned for data generation? Trends in Cognitive Sciences Volume 19, Issue 2, February 2015, Pages 59–61